

Վարուժան Ռոկնայի ռումինալեզու «Ծովակների մատյանը»՝
Ցեղասպանության իրական մի դասմություն

Ուլմինիայի հայ համայնքը վաղուց կազմավորված հիմ համայնքներից մեկն է աշխարհում։ Առաջին անգամ հայերն այստեղ են եկել 9-10-րդ դարերում։ Ուլմինիայի դաստիարակությունը լեցուն է բարձր ու կարելու հետ բողած հայ անհաներով, կարելու դաշտուններու ու դերակառարկյունունեցած հայերով։

Գրող Վարուժան Ոսկանյանը Ուսմինահայոց միության նախագահն է, Ուսմինահայի Սենատի անդամ, Ֆինանսների նախակից նախարար: Նա հեղինակել է մի բացառիկ աշխատույթուն, գիրք, որտեղ փորձել է հավաքել ու աշխարհին ներկայացնել Հայոց ցեղաստանունը տարբեր մարդկանց դատմություններով: Վարուժան Ոսկանյանն **Ազգի** հետ զույգում դատմում է գրի, դրա դատաստանա աշխատանմերի մասին:

- Պրան Ոսկանյան, ինչի՞ն մասին է ուսմինական մանուլում բավականին արձագանի ստացած ծեր «Ծովուների գիրք»:

- Գրի անոնը «Ըստ Կմերի գրոր»:
- Գրի անոնը «Ըստ Կմերի մասյան» դիմի լինի, ոչ գիր, այլ մասյան, ինչպես Նարեկացու Մասյան ողբերգությանը, ասմի որ այդովիս գիրը ոչ միայն կարդալու, այլև փրկելու համար է: Գիրը սկսվում ու պաշտպանվ է իմ ընտանիքի դասմությանը, իմ ընտանիքով, բայց գիրը միայն ընտանիքի դասմություն չէ, այլ վերաբերում է հայ ժողովորի ճակատագրին: Գիրը միայն հայերի մասին չէ: Այստեղ ներկայացված են նաև հետաներ, ռումինացիներ, այլ ազգերի ներկայացուցիչներ: Պատմվում է, թե ինչուն իմ ընտանիքը Ռումինիա հասավ, իմ կյանոնի աղբեց իմ մեջ հայրը, ինչուն տաճախեցին, ինչուն 20-րդ դարակզիքի այդ նույն ժամանակահատ-

վածում բազմաթիվ նարդիկ չաղրեցին այդ տարիները, այլ նիայն տանօվեցին: Բայց գիրք բարկությամբ չի գրված, նարդկանց թշնամացնելու մոնեցում չլունի, այլ վիրդ է բացարձու, որ որ աչերի արցունները խնդնդող չլունի է լինեն տեսնելու այլց աչերի արտասուրք: Կարող են ասել, որ զիսակր մերսնամը 20-րդ դարն է՝ իր բոլոր վաս նորություններով, ժեղարեական լատերազմներով, ցեղասպանությամբ: Այս գրում մեր ամենակարևոր դեմքերն են Ալեքսանդրակած, անջամները, Ներ Զորում հայ ժողովրդի զոհողությունը, այսինքն կոչված յոթ ասիհանները դեմի ճահ՝ բոլոր այն տեսերի ու դեմքերի նկարագրությամբ, որտեղ զրիկը են հայերը: Ալա լատանվում է Արմեն Կարոյի «Բանկ Օսմանի» լատանությունը,

«Նեմեսիս» դասնույթունը, խնի որ «Նեմեսիս» հեռաներից երկուսը՝ Սիսաբ Թողարքյանն ու Արամ Երկա-
- Երգ ծագեց այդ գիրը գրելու
միջին, եւ որպա՞ն տևեց նյութերի
հավաքումը:

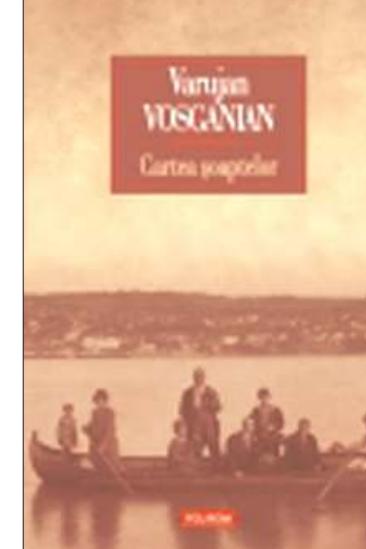
ՍՈՒՐԵՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

1885-1908 թթ. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՉԳԱՅԻՆ ԱԿԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ԴԱՅՔՄԱՐԸ ԱՐՄԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉԵՐԻ ԳԼԽԱՆԱՍԱՐ

զործիչներ՝ Արտակ Դարբինյանը, Արմենակ Եկարյանը, Միքայել Խաքանյանը, Փանոս Թերլեմեզյանը:

Ներածականում հեղինակը նույնէ, որ սպազն ուսումնասկդրությամբ նաև աշխատավոր կամաց աշխատավոր է տառապահութեան համար:

- Կարող եմ ասել, որ հենց ծնվեցի սկսեցի գրել այդ գիրքը, բանի որ այդ գրում հավաքել եմ բոլոր իհուողությունները: Սկսեցի շարադրել 2003-ին մինչև 2008-ը: 2006-ին մաս կազմեցի Ուսմինիայի կառավարության որդես նախարար եւ նախատիցի, որ բանի դեռ նախարար եմ, չղետք է տպարեմ այս գիրքը, բանի որ որդես նախա-

մոտ 500 է, բայց կրկնաղասիկը օվեց գրի մասին: Գիրքը դեռ արտեր լուս չի տեսել, խանի որ թարգմանությունը դյուրիմ է: գրին բավականին հայերեն բառեր կան, որում գրված են իշակիկով՝ անուշաղող մանչ, մայր... եւ թարգմանիչը դեմք դրանց առնչությանը աշխատի: Դա մաս թարգմանվում է իսլամերեն լուս կտսնի հաջորդ աստվազգի: Անզերենը դեռ չի հանձնայնեցվել, թե ում հետ եւ որտեղ հրատարակելու Զարմանայի է, որ Հայաստանում կհետարքությունը գրի նկատմամբ «Հայարեց» թերը մա ամբողջ է նվիրել գրին, նույնությունը, թե հազվագյուտ գրինսպործոց է, թե այսուհետեւ Հայոց ցեղասպանությունը ունիկվա սալ գրականության մեջ ունի և մկարագրություն: Ինձ համար մենք գրին նաև պատճեն է, որ հրեաները ըստ դրությունին, որ թարգմանեն այս գիրը հաւալերենով դիմի թարգմանվու նաեւ արաբերեն, սերերեն: Դիմությունը կազմությունների մեջ ենք գերն ուներեն եւ ֆրանսերեն թարգմանությունների համար:

Հայերնի առումով դժվարթյուն կա, չեմ կարդանում թարգման գտնել ռումիներնից հայերն: Ռում նիստում մենք ունեմ հայախոք գրություն, բայց մրան կարող են հայերն ունենալ ռումիներն թարգմանել: Ռումիներն ից հայերն թարգմանելու համար ուզում եմ, որ լինի տեղացի - (հայաստանցի - Ա.Յ.):

- Իսկ ինչո՞ւ դուք ինքներդ չքազմանում:

- Ղաղցու այս է, որ ունի մաս
թարգմանի, ու այդուն դրս կիմք ապ-
լի լավ հասկանան գրածն: Թարգմա-
նությունը հաղորդագրություն է, որ
թե դրս թարգմանեն, այնոիսի տու-
վորություն կլինի, թե դրս ենք կորու-
թայց ես ու ուզու եմ տեղայի կիմք,
նորություններ իմանա: Ունի մե-

լայն շրջանակներին ներկայացնելու համար 1885-1908 թվականների հայ կողման սակցական դասմագիտական միտք է ունեցել ոչ թե դասմագրությունը:

Այս առողմանը եւս ուսանելի շաբան կա արժենական գործիքներ Ատակ Դարբինյանի, Միքայել Նարենյանի, Արմենակ Եկարյանի եւ Փանոս Թերելեմեզյանի գրչի Աթենք լուսավորիչ աշխատանքներուն:

չի կարող ավելի լավ հայերն ինձնալ, ինչողութեան մեջը, որ այստեղ է աղբերել, հայերն ինձնեցի, համայստարան ավարտել հայերնով: Կինա Հայաստանի գրողների միության հետ մասնածքին, որ թարգմանալի, աղասի որդեւութիւն գրող ավելի կատարայի դրանին գեղարվեստական առողջութիւնը, աղասի և կարիսմա: Գոնե այդպես թարգմանենի հայերնուն: Իմ կարծիքով, իսկական օրինակը դեւու է հայերնուն լինի: Բայց ես ռումիներն օրեցի, ու դա, ուս եռյան, արդեն իսկ թարգմանություն էր:

- Ինչո՞ւ հայերենով չփորձեցի գրել, անի որ այսպէս շարունակվելու դեմքում շատեր ուղարկի օ-
սարազիր կդառնան:

- Πτυχικό διάπλην όρθιοι ή κανωπία μεταξύ της πλευράς της αριστερής πλευράς και της πλευράς της δεξιάς πλευράς. Το πλευρικό διάπλην στην πλευρά της αριστερής πλευράς είναι η πλευρική πλευρά της αριστερής πλευράς. Το πλευρικό διάπλην στην πλευρά της δεξιάς πλευράς είναι η πλευρική πλευρά της δεξιάς πλευράς.

ԱՊԱՀՆԵՐ ՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Կան բարոյական համոզմունքների
դրիգմայով մաղելուց հետո:

Եվ այսօր, գրեթե մեկ դարի հետոավորությունից, մեզ համար այսբան կարեւոր են թվում այդ գործիչների հույսների ու քառասուների ժողովածուները, անզի համար հետո դրանցով է հարսանում, գունազեր եւ ամբողջական դառնում և լվալ դարաշրջական իրականությունը: Արեւմահայաստանի եւ Վան-Վաստուրականի սոցիալ-քաղաքական կյանքի վերաբերյալ բազմազան արժեխափու նյութ կա արմենական չորս գործիչների աշխատանքներում, որոնց մեջնաբանման ու գնահատման է նվիրված մեր օրերի դաշնաբան Սուրեն Արազյանի ստոց ուղարկությունում:

Այս դասմության վերոնշյալ հասկածի նկատմամբ արմենական մուտքումների ամփոփ, խտացված ար-

ԱՐՄԵՆ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ
**Պատմական գիտությունների
պենսադու**

Նրանք վերնույցալ գործիքները,
որն տվյալ դարձուանի դատմակը

ընթացի ոչ միայն ականատեսներ են, այլև Անմիջական մասնակի ների ու կերտիչները, բնականարդ դասությունը շարադրում են զուսակցության եւ անձամբ իրենց բարդացած սպառագիտության վերաբերյալ ու նորությունների ու գործառնությունների ու առկա է ու ցայտուն, սակայն ուստի դիր վերլուծելով նրանց գրչի ներքին ծնված գործերը եւ համեմատությունը մեջ դնելով՝ համոզվում ես, որ օրինակ կողմնը, անաշարժ դասական նույնության մեջախճան գզալ է այսպիսի:

Այս, ուս այդուն է, բանցի նրա
ակադեմիական կրթությամբ զի-
նականներ չեին, այլ մարդիկ, որո-
հարկ էին համարում հետազոտ
ու ուղղութիւն փոխանցել իրենց տես-
ծի եւ լատօնի, իրենց աչի առջև
մասնակցությամբ կատարվածի
մենապրեթապու կողմերն՝ սեփ

